DOMSTOLENS DOM
den 4 april 1995 *

I mål C-350/93,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Antonino Abate, förste juridisk rådgivare, och av Vittorio Di Bucci, vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Georgios Kremlis, vid rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

sökande,

mot

Italienska republiken, företrädd av professor Luigi Ferrari Bravo, chef för diplomatiska tvisteavdelningen vid Utrikesministeriet, i egenskap av ombud, biträdd av Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato, med delgivningsadress i Luxemburg hos Italiens ambassad, 5, rue Marie-Adelaïde,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Italienska republiken har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt kommissionens beslut 89/43/EEG av den 26 juli 1988 om det stöd som den italienska regeringen har beviljat ENI-Lanerossi (EGT nr L 16, 1989, s. 52) genom att inte inom angiven frist ha upphävt och återkrävt det stöd som utbetalats till ENI-Lanerossigruppen (numera SNAM SpA) med ett belopp om 260,4 miljarder LIT,

* Rättegångsspråk: italienska.

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av G.C. Rodríguez Iglesias, ordförande, F.A. Schockweiler, avdelningsordförande (referent), samt G.F. Mancini, J.C. Moitinho de Almeida, J.L. Murray, D.A.O. Edward och J.-P. Puissochet, domare,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: Lynn Hewlett, byrådirektör,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 6 december 1994,

och efter att den 2 februari 1995 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Genom ansökan ingiven till domstolens kansli den 7 juli 1993 har Europeiska gemenskapernas kommission med stöd av artikel 93.2 andra stycket i EEG-fördraget, väckt talan om fastställelse av att Italienska republiken, genom att inte inom den angivna fristen ha upphävt och återkrävt det stöd som utbetalats till ENI-Lanerossigruppen (numera SNAM SpA) till ett belopp om 260,4 miljarder LIT, har underlåtit att uppfylla de skyldigheter som åligger den enligt kommissionens beslut 89/43/EEG av den 26 juli 1988 om det stöd som den italienska regeringen har beviljat ENI-Lanerossi (EGT nr L 16, 1989, s. 52, nedan kallat "beslutet").

2 I beslutet fastställde kommissionen att det stöd om 260,4 miljarder LIT som beviljades ENI-Lanerossigruppen i form av kapitaltillskott till dess dotterbolag vilka tillverkade herrkläder var otillåtet, eftersom det bröt mot bestämmelserna i artikel 93.3 i fördraget och var oförenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 92 i fördraget (artikel 1). Kommissionen beslutade att det ovan nämnda stödet skulle återkrävas genom indrivning (artikel 2). Den italienska regeringen skulle informera kommissionen om de åtgärder den vidtagit för att anpassa sig till beslutet inom en frist av två månader räknad från och med delgivningen av detta (artikel 3).

3 Genom dom av den 21 mars 1991, Italien mot kommissionen (C-303/88, Rec. s. I-1433), avvisade domstolen den ogiltighetstalan som hade väckts mot beslutet.

4 Efter att kommissionen vid flera tillfällen hade anmodat Italienska republiken att genomföra beslutet och att underrätta kommissionen om vilka åtgärder som hade vidtagits, underrättade Italienska republiken den 25 mars 1992 kommissionen att den avsåg att genomföra återkrävandet av stödet genom att bolaget Lanerossi till det statliga holdingbolaget ENI betalade ett belopp som motsvarade stödet jämte förfallna räntor.

5 Genom meddelande av den 26 juni 1992 upplyste kommissionen den italienska regeringen om att den senare inte bara borde ha krävt återbetalning av stödet genom Lanerossi-bolaget till ENI, utan också att detta inbetalades till den italienska staten. I denna skrivelse tillkännagav kommissionen att den avsåg att väcka talan vid domstolen om inte Italienska republiken före den 31 juli 1992 vidtog de åtgärder som var nödvändiga för att återkräva stödet, en frist som senare utsträcktes till den 31 mars 1993.

6 Det var inte förrän efter det att talan hade väckts som SNAM SpA, som hade trätt i Lanerossi-bolagets ställe, överförde ett belopp om 362,241 miljarder LIT till ENI, vilket enligt Italienska republiken utgjorde huvudsumman av samt räntan på det stöd som kommissionen hade krävt skulle återbetalas.

7 Till stöd för sin talan har kommissionen hävdat att Italienska republiken har brutit mot artikel 93.2 i fördraget genom att inte genomföra återkrävandet av stödet inom de två månader som följde på delgivningen av beslutet och genom att underlåta att kräva att ENI återbetalade stödet till den italienska staten.

Angående frågan om upptagande av talan till prövning

8 Italienska republiken har åberopat att talan inte kan tas upp till prövning i den mån som denna avser att få en förklaring om att en förpliktelse som inte framgick av beslutet inte har uppfyllts, nämligen ENI:s återbetalning av stödet till den italienska staten. För övrigt innehöll inte talan någon sammanfattande redogörelse för grunderna för att underlåtenheten att återkräva stödet från ENI skulle strida mot beslutet, vilket strider mot artikel 38.1 c i domstolens rättegångsregler.

9 I detta avseende finns det anledning att konstatera att kommissionen har begränsat sig till att hävda att Italienska republiken inte har rättat sig efter det beslut mot vilket ett påstått brott är föremål för denna process. Frågan om Italienska republiken i beslutet åläggs skyldighet att återkräva stödet från ENI faller under prövningen av det berättigade i talan och borde inte påverka om denna kan tas upp till prövning.

10 För övrigt innehöll ansökan en klar sammanfattning av fakta och av kommissionens argument, i enlighet med de krav som artikel 38.1 c i rättegångsreglerna ställer, och gjorde det möjligt för den italienska regeringen att presentera en detaljerad svarsinlaga.

11 Följaktligen skall invändningen mot upptagande till prövning avvisas.

Angående underlåtenheten att genomföra beslutet

12 Det är lämpligt att pröva de två klagopunkter som kommissionen har åberopat efter varandra.

Den klagopunkt som avser underlåtenhet att återkräva stödet inom den angivna fristen

13 Beslutet har i klara ordalag fastlagt skyldigheten för den italienska regeringen att kräva återbetalning av stödet inom en frist av två månader från och med delgivningen av beslutet, vilken inträffade den 10 augusti 1988.

14 Återbetalningen skedde emellertid inte förrän den 11 oktober 1993 genom SNAM SpA till ENI.

15 I överensstämmelse med en fast rättspraxis är den enda grund som en medlemsstat kan åberopa till sitt försvar mot en talan om medlemsstats underlåtenhet som kommissionen väcker på grundval av artikel 93.2 i fördraget, den att det är absolut omöjligt att på ett riktigt sätt genomföra beslutet (se i det sistnämnda fallet domen av den 23 februari 1995, kommissionen mot Italien C-349/93, REG s. I-343, punkt 12, och den nämnda rättspraxisen).

16 Domstolen har även avgjort att en medlemsstat som under verkställigheten av ett av kommissionens beslut angående statligt stöd möter oförutsedda och oförutsägbara svårigheter eller får vetskap om konsekvenser som inte kommissionen har förutsett, skall underställa den senare dessa problem för bedömning och föreslå

lämpliga ändringar i det berörda beslutet. I sådana fall skall kommissionen och medlemsstaten, enligt den regel genom vilken medlemsstaterna och gemenskapens institutioner åläggs den ömsesidiga skyldigheten att lojalt samarbeta, vilken bland annat ligger bakom artikel 5 i fördraget, samarbeta med god vilja att övervinna svårigheterna. Därvid skall fördragets bestämmelser iakttas fullt ut, bland annat de som gäller stöd (se den ovan nämnda domen kommissionen mot Italien, punkt 13 och den nämnda rättspraxisen).

17 Italienska republiken åberopar emellertid varken att det är absolut omöjligt att genomföra beslutet eller oförutsedda och oförutsägbara svårigheter.

18 Under dessa förhållanden finns det anledning att förklara att det finns grund för talan i den mån som Italienska republiken inte har genomfört beslutet inom den fastställda fristen.

Den klagopunkt som avser underlåtenhet att återbetala stödet genom ENI till den italienska staten

19 För att träffa ett avgörande beträffande denna klagopunkt finns det anledning att hänvisa till syftet med skyldigheten att återkräva olagligt stöd och till den räckvidd som denna skyldighet har i beslutet.

20 I detta avseende föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget att kommissionen, om den finner att ett stöd som lämnas av en stat eller med statliga medel inte är förenligt med den gemensamma marknaden, skall besluta att staten i fråga skall avskaffa eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer.

21 Skyldigheten för staten att upphäva ett stöd som kommissionen anser är oförenligt med den gemensamma marknaden syftar enligt en fast rättspraxis till att återställa den situation som förelåg innan stödet gavs (se dom av den 14 september 1994, Spanien mot kommissionen, C-278/92, C-279/92 och C-280/92, Rec. s. I-4103, punkt 75 och den nämnda rättspraxisen).

22 Detta syfte är uppnått i och med att stödet i fråga, i förekommande fall jämte dröjsmålsränta, har återbetalats av mottagaren, i detta fall SNAM SpA, till ENI, det offentliga organ som förvaltar statliga bidrag. Genom denna återbetalning förlorar mottagaren de fördelar han åtnjöt på marknaden i förhållande till sina konkurrenter och den situation som förelåg före utbetalningen av stödet är återställd.

23 Det finns vidare anledning att konstatera att kommissionen i artikel 2 i beslutet enbart har krävt att den italienska regeringen upphäver stödet och har krävt att SNAM SpA skall återbetala det inom en viss frist, jämte dröjsmålsränta efter utgången av fristen.

24 Även om det inte kan uteslutas att en stats anförtroende av medel åt ett offentligt organ som ENI kan utgöra ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 92 i fördraget, har emellertid kommissionen, i motsats till vad den hävdar, i beslutet till följd av det förfarande som fördraget föreskriver, inte fastställt att även statens ställande av medel till ENI:s förfogande utgör ett stöd som inte är förenligt med den gemensamma marknaden.

25 Under dessa förhållanden skall talan anses ogrundad i den mån som kommissionen anklagar Italienska republiken för att ha underlåtit att kräva att ENI återbetalar stödet till den italienska staten.

26 Det finns följaktligen anledning att fastställa att Italienska republiken, då den inte inom angiven frist har genomfört beslutet, har underlåtit att uppfylla de skyldigheter som åligger den med stöd av fördraget.

Rättegångskostnader

27 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom svaranden tappat i huvuddelen av sina grunder skall denne förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

1) Italienska republiken har underlåtit att uppfylla de skyldigheter som åligger den med stöd av kommissionens beslut 89/43/EEG av den 26 juli 1988 om det stöd som har beviljats ENI-Lanerossi av den italienska regeringen genom att inte inom angiven frist ha upphävt och återkrävt det stöd som utbetalats till ENI-Lanerossigruppen (numera SNAM SpA), till ett belopp om 260,4 miljarder LIT.

2) I övrigt ogillas talan.

3) Italienska republiken skall ersätta rättegångskostnaderna.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Mancini

Moitinho de Almeida Murray Edward Puissochet

Avkunnad vid offentlig förhandling i Luxemburg den 4 april 1995.

R. Grass
Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias
Ordförande